ΕΤΟΣ Γ΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 29 Δεκεμβρίου 1913 ΑΡΙΘ. 158.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΟΜΙΛΙΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΤΙ ΟΦΕΙΛΟΜΕΝ ΑΝΑΠΕΜΠΕΙΝ ΔΟΞΑΝ ΤΩι ΘΕΩι ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΘΑΥΜΑΣΙΟΙΣ, Α ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΗΜΙΝ ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΣΧΑΤΑΙΣ ΤΑΥΤΑΙΣ ΗΜΕΡΑΙΣ

«Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ » ὀνόματί σου δὸς δόξαν». *(Ψαλμ. ριγ΄)*

Ἐφθάσαμεν διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγάθου Θεοῦ ἡμῶν εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ μετ' οὐ πολὺ ἐκπνέοντος Σωτηρίου ἔτους 1913. Κατὰ τὰς ἐπισήμους καὶ σοβαρὰς ταύτας στιγμὰς δίκαιον εἶναι νὰ ἀναμνησθῶμεν τῶν εὐεργεσιῶν, ἃς ἐπεδαψίλευσεν ἡμῖν ὁ Θεὸς κατὰ τὸ ἱστορικὸν τοῦτο ἔτος, νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ διανοίᾳ τὰ μεγάλα καὶ ἔνδοξα καὶ θαυμαστά, ἃ εἰργάσατο ἐν ἡμῖν κατὰ τοὺς δύο τελευταίους νικηφόρους πολέμους, νὰ δοξάσωμεν αὐτὸν ἐπὶ τούτοις μετ' εὐγνωμόνων αἰσθημάτων καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν αὐτὸν ὅπως μὴ παύσηται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι χορηγῶν καὶ δωρούμενος ἡμῖν τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ βοήθειαν. Ἰδοὺ ποῖον εἶναι τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ἡμῶν ὁμιλίας.

« Μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ
» ὀνόματί σου δὸς δόξαν».

Ὁ προφητάναξ Δαυΐδ, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, διὰ τῶν λόγων τούτων παρεκάλει τὸν Θεὸν νὰ χορηγῇ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν, οὐχὶ διότι ὁ σκληροτράχηλος οὗτος λαὸς ἦτον ἄξιος τῆς θείας βοηθείας, ἀλλὰ διὰ νὰ δοξάζηται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. «*Μὴ ἡμῖν, Κύριε,* » *μὴ ἡμῖν*», τ. ε. οὐχὶ ἡμᾶς, Κύριε, οὐχὶ ἡμᾶς νὰ δοξάσῃς, διότι εἴμεθα ἀνάξιοι τοιαύτης δόξης, καθ' ὅσον ἐμμένομεν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, καθ' ὅσον καταπατοῦμεν τὰς θείας σου ἐντολάς, ἀλλὰ νὰ δοξάσῃς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τὸ ὄνομά σου τὸ ὁποῖον, ἂν καὶ ἁμαρτωλοί, λατρεύομεν καὶ τιμῶμεν, διὰ νὰ μὴ δύνανται οἱ ἄπιστοι νὰ ὀνειδίζωσιν ἡμᾶς λέγοντες «*ποῦ* » *ἐστιν ὁ Θεὸς ὑμῶν ;*» Χάριν λοιπὸν τῆς δόξης τοῦ ἁγίου ὀνόματός σου δὸς καὶ ἡμῖν δόξαν· «*ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν*». Τὴν δέησιν ταύτην καθ' ἑκάστην καὶ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἀπευθύνομεν πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν ἡμῶν αὐταῖς λέξεσιν. Ὁ δὲ πολυέλεος Κύριος εἰσήκουσε τῆς δεήσεως ἡμῶν ταύτης καὶ ἐδόξασε τὴν ἡμετέραν γενεάν. Δόξα τοίνυν τῷ ἐν Ὑψίστοις Θεῷ ἐπὶ τούτῳ, καὶ νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἀναπολήσατε, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, ἀναπολήσατε εἰς τὴν ὑμετέραν μνήμην τὴν δεινὴν καὶ μονονουχὶ ἀφόρητον θέσιν, εἰς ἣν τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν εἶχε περιέλθη ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις. Ἀναπολήσατε εἰς τὴν ὑμετέραν μνήμην τὴν περιφρόνησιν, τὰς ὕβρεις, τοὺς προπηλακισμοὺς καὶ τοὺς σκληροὺς καὶ ἀγρίους διωγμούς, οὓς ὑφίστατο τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος ἐν ταῖς ὑπὸ Τούρκων καὶ Βουλγάρων τυραννουμέναις χώραις τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀναπολήσατε εἰς τὴν ὑμετέραν μνήμην, τὴν μανίαν καὶ τὴν λύσσαν, μεθ' ἧς ἐπέπιπτον καὶ ἐφώρμων κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ τὰ βδελύγματα τῆς ἐρημώσεως, Τοῦρκοι καὶ Βούλγαροι. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις μὴ λησμονεῖτε καὶ τὴν ἀναλγησίαν, μεθ' ἧς ἐθεῶντο τοὺς καθ' ἡμῶν καταφερομένους δεινοὺς τούτους κολάφους τὰ πεπολιτισμένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη! Εἴχομεν τότε περιέλθη αὐτόχρημα εἰς ἀπελπισίαν, καὶ οὐδὲν ἕτερον ὑπελείφθη ἡμῖν ἢ τὸ ἀναβοῆσαι τὸ τοῦ Σαμψὼν «ἀποθανήτω ἡ ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων», καὶ διακινδυνεῦσαι ἑπομένως καὶ αὐτὴν ἡμῶν τὴν ἐθνικὴν ὕπαρξιν. Ἀλλὰ θαρσεῖτε· ὁ Θεός, ὁ ποιῶν ἔνδοξά τε καὶ θαυμάσια, εἰσήκουσε τῶν δεήσεων καὶ τῶν προσευχῶν τῶν δεομένων αὐτοῦ, ἵνα «*δῷ δόξαν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ*». Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν ἀντηχεῖ ἀνὰ τὰ πέρατα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ μεγαλόφωνος τῆς Πατρίδος ἐπιταγή. «*Πᾶς ὁ ζηλῶν Νόμον καὶ ἱστῶν* » *διαθήκην ἐξελθέτω ὀπίσω μου*». Καιρὸς δηλονότι εἶναι οἱ Ἕλληνες νὰ πολεμήσητε κατὰ τῶν βαρβάρων ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος, ὑπὲρ τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης τοῦ εὐλογημένου ἔθνους ἡμῶν.

«*Εὐλογητὸς ὁ Θεός,*» ἀδελφοί μου. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπερίμεναν νὰ ἀκούσωσι δευτέραν ἐπιταγήν. Ἀμελλητεὶ ἐξορμῶσιν ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς γῆς. Καὶ ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἐκ δυσμῶν, καὶ ἐκ Βορρᾶ καὶ ἐκ νότου, καὶ ἐκ τοῦ παλαιοῦ καὶ ἐκ τοῦ νέου κόσμου, καὶ ἐκ τῶν πεδιάδων καὶ ἐκ τῶν ὀρέων, καὶ ἐκ τῶν νήσων καὶ ἐκ τῆς στερεᾶς, καὶ ἐκ τῆς ἐλευθέρας καὶ ἐκ τῆς δουλευούσης Ἑλλάδος· Καὶ σκορπίζονται ἐπὶ τῆς θαλάσσης, σκορπί-

ζονται καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ τὰ πάντα εἶναι ἕτοιμα, καὶ πλοῖα, καὶ ὅπλα, καὶ λόγχαι, καὶ ξίφη, καὶ τηλεβόλα, καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὰ ἀτρόμητα στέρνα στρατηλάτου εὐσεβοῦς καὶ ἀηττήτου καὶ στρατιωτῶν ἐνθουσιώντων καὶ ἰσχυροτέρων καὶ τῶν πύργων αὐτῶν καὶ τῶν φρουρίων. Μία δὲ τότε βοὴ ἀκούεται καὶ μία προσευχὴ ἀναπέμπεται ἐκ μυριάδων στομάτων πρὸς τὸν Θεόν· «*μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ* » *τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν*».

Κλίνει εὐήκοον τὸ οὖς εἰς τὴν θερμὴν ταύτην προσευχὴν τοῦ Ὀρθοδόξου Ἑλληνισμοῦ ὁ τῶν θαυμασίων Θεός, καὶ ἀμέσως ὁ μὲν ἔνδοξος Ἑλληνικὸς στόλος τρέπει εἰς ἄτακτον καὶ ἐπονείδιστον φυγὴν τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα, καὶ ἐπιβάλλει νεκρικὴν αὐτόχρημα σιγὴν εἰς τηλεβόλα θαλάσσης καὶ ξηρᾶς· ὁ δὲ ἀκαταπόνητος καὶ ἀκατάβλητος στρατὸς ὑπερπηδᾷ σύνορα, ἐκβιάζει ἀπόρθητα στενά, ἀναρριχᾶται ἐπὶ ὀρέων ἀπροσίτων, διασχίζει πεδιάδας, διασπείρει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τὸν θάνατον καὶ τὸν πανικόν, καὶ μετ' οὐ πολὺ νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς περιμαχήτου καὶ μεγαλωνύμου Θεσσαλονίκης! «*Τίς Θεὸς μέγας, ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν;*»

Κατὰ τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ ἐθνοδόξαστον ἡμέραν δάκρυα χαρᾶς ἀνέβλυσαν καὶ κατεπλημμύρησαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν, καὶ ἠγαλλιασάμεθα καὶ ηὐφράνθημεν οἱ πάντες, μικροὶ μετὰ μεγάλων, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀφ' οὗ πρότερον, ὡς ἦν ἑπόμενον, ἐδοξολογήσαμεν «*τὸν δόντα δόξαν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ*», τὸν ποιοῦντα μεγάλα τε καὶ θαυμαστὰ Θεὸν ἡμῶν! Ἀλλ' ἔμελλε τὴν χαρὰν ἡμῶν ἐκείνην τὴν μεγάλην ὄντως καὶ ἀνεκλάλητον νὰ δηλητηριάσῃ γεγονὸς τὰ μάλιστα λυπηρόν.

Καθ' ὃν χρόνον, ἀδελφοί μου, ἐσαρώνετο ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης τὸ ἓν βδέλυγμα, τὸ Τουρκικὸν δηλονότι βδέλυγμα, ἕτερον τοιοῦτον δεινότερον καὶ ἀπαισιώτερον ὑπεισήρχετο ἐν αὐτῇ, τὸ Βουλγαρικὸν βδέλυγμα! Ἀλλὰ θαρσεῖτε καὶ πάλιν! Τὴν πόλιν τῶν Θεσσαλονικέων ἔδωκεν ἡμῖν ἡ πανσθενουργὸς τοῦ Ὑψίστου Δεξιά! Πᾶν δ' ὅπερ χορηγεῖ καὶ δωρεῖται ἡ τοῦ Θεοῦ Δεξιά, τοῦτο εἶναι ἀναφαίρετον. Καὶ πραγματικῶς. Οὐ μετὰ πολλοῦ χρόνου πάροδον, αἱ λόγχαι τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἐνισχυθεῖσαι ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ εὐλογηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ διὰ λογχῶν μαρτυρήσαντος μεγαλωνύμου τῆς Θεσσαλονίκης πολιούχου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, ἐξεδίωξαν καὶ ἐξέβαλον ἔξω τῆς Θεσσαλονίκης, ἔξω καὶ τῆς Μακεδονίας αὐτῆς τὸ νέον τοῦτο βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως. Καὶ εἶναι διὰ τοῦτο πολύτιμος δι' ἡμᾶς ἡ Θεσσαλονίκη, εἶναι πολύτιμος ἡ Μακεδονία, διότι δὶς ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς ἐπολεμήσαμεν, δὶς ταύτην ἀνεκτήσαμεν, καὶ οὕτω διπλοῦς ἤραμεν τοὺς θριάμβους, διπλᾶ τὰ τρόπαια, διπλῆν τὴν δόξαν. Δόξα τοίνυν τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ δόντι «*δόξαν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ*».

Ἀλλὰ ποῖον καὶ τὸ ἐξ ὅλων τούτων κέρδος; Εἶναι ἀδελφοί μου, πολλὰ τὰ κέρδη καὶ ἀνεκτίμητα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δαψιλὲς ἔρρευσε τὸ αἷμα τῶν γενναίων τῆς Πίστεως καὶ Πατρίδος προμάχων ἐν Μακεδονίᾳ, ὅτι οἱ ἐκεῖ πεσόντες ἥρωες οὐδ' ὀλίγοι, οὐδ' οἱ τυχόντες εἶναι—αἰωνία τούτων ἡ μνήμη καὶ ἄφθιτος ἡ δόξα!—Ἀλλ' εἶναι οὐχ ἧττον ἀληθὲς ὅτι ἀπηλευθερώσαμεν ἀδελφοὺς δεινῶς πάσχοντας καὶ στενάζοντας ὑπὸ ζυγὸν πολλαχῶς σκληρὸν καὶ βάρβαρον, ὅτι ἀνεκτήσαμεν κληρονομίαν πατρῴαν,

ὅτι ἀνεστηλώσαμεν τὸ γόητρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅτι περιεποιησάμεθα δόξαν καὶ κλέος ἄφθιτον τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ, ὅτι ἀνεδείξαμεν τὸ τέως περιφρονούμενον ἔθνος ἡμῶν, ἔθνος σεβαστὸν εἰς τοὺς φίλους, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἐνδόξου ἡμῶν Βασιλέως, καὶ τρομερὸν εἰς τοὺς ἐχθρούς. Ἐκτὸς δ' ὅλων τούτων καὶ διελύσαμεν καὶ ἐφυγαδεύσαμεν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν πεπολιτισμένων λαῶν τὴν ἐπισκοτίζουσαν αὐτοὺς ἀχλύν, καὶ ἐξηναγκάσαμεν αὐτοὺς ἵνα διανοίξωσι τοὺς ἑαυτῶν ὀφθαλμούς, καὶ νὰ κατανοήσωσιν ὅτι οἱ σκαπανεῖς τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι, οὐχὶ ἐκεῖνοι, οὓς ἐφαντάσθησαν καὶ ὠνειρεύοντο, ἀλλ' οἱ ἐκ προγόνων κληρονομήσαντες καὶ διασώζοντες τὴν δύναμιν τοῦ κατατροπώνειν τὸν βαρβαρισμὸν καὶ στηρίζειν τὴν ἀληθῆ εὐσέβειαν, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἐξημέρωσιν, καὶ προάγειν τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν κοινωνικὴν πρόοδον καὶ εὐημερίαν. Ἰδοὺ τὰ ἀθάνατα μεγαλουργήματα καὶ ἔνδοξα τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν ἔθνους τρόπαια κατὰ τὰς ἐσχάτας ταύτας ἡμέρας. Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν «ἔδωκε δόξαν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ».

Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας καὶ ἕτερον ἔνδοξον γεγονὸς συνετελέσθη, δι' ὅπερ ἡ γενεὰ ἡμῶν εἶναι δίκαιον νὰ σεμνύνηται εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἡ τελεία ἀπολύτρωσις καὶ ἡ πλήρης ἐθνικὴ ἀποκατάστασις τῆς ἡμετέρας Πατρίδος. Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τοῦ Ὑψίστου, ὅστις ἠξίωσεν ἡμᾶς ἵνα φθάσωμεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἣν γενεαὶ ὅλαι ἐπόθησαν, ἵνα ἴδωσι καὶ οὐκ ἔφθασαν ἰδεῖν. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὃς ηὐδόκησε καὶ ἐν τούτῳ *«δοῦναι δόξαν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ»*.

Εὐσεβῆ τῆς μεγαλωνύμου Ἑλλάδος τέκνα! Τὸ μέλλον μόνος ὁ Θεὸς γινώσκει. Ἀλλ' ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ παρελθόν, εἰς τὰ τετελεσμένα ἤδη κατορθώματα δὲν δυνάμεθα βεβαίως νὰ μὴ παραδεχθῶμεν καὶ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς *«ἔσπευσεν εἰς βοήθειαν ἡμῶν»*, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι *«μεθ' ἡμῶν»*. Δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ πιστεύσωμεν καὶ νὰ μὴ ἀνομολογήσωμεν ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ἐὰν δὲν δίδῃ ἡμῖν δόξαν, διότι εἴμεθα ἁμαρτωλοί, δίδει ὅμως δόξαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰσακούων τῆς δεήσεως ἡμῶν κραυγαζόντων μετὰ τοῦ Δαυΐδ, *«μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, ἀλλ' ἢ τῷ » ὀνόματί Σου δὸς δόξαν»*. Λοιπὸν ἂς ἐμμένωμεν πιστοὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν πίστιν ἡμῶν τὴν ὀρθόδοξον καὶ μεγαλουργόν. Ἂς λατρεύωμεν καὶ ἂς προσκυνῶμεν μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ ἂς ἱκετεύωμεν καὶ δεώμεθα αὐτοῦ ἐκτενῶς, ὅπως ἐξαποστείλῃ τὴν παντοδύναμον αὐτοῦ Δεξιάν, ἵνα ἀγάγῃ εἰς πέρας καὶ τελειώσῃ τὸ μέγα ἔργον, ὅπερ ἤρχισεν, ἤτοι, νὰ ἀναδείξῃ τὴν Ἑλλάδα μεγαλουργοῦσαν καὶ θριαμβεύουσαν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, καὶ ἀποκαταστήσῃ αὐτὴν ἐν τάχει εἰς τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξαν καὶ εὔκλειαν. Δεηθῶμεν Αὐτοῦ, ὅπως ἵλεῳ ὄμματι ἐπιβλέψῃ ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Ἕλληνας τοὺς ἐν τῷ σκότει τῆς δουλείας καὶ τυραννίας καθημένους, καὶ ἐξαποστείλῃ αὐτοῖς ἐν τάχει τὸ φῶς τῆς ἐλευθερίας δίδων δόξαν οὐχὶ ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ. Ναί, Κύριε, Σοῦ δεόμεθα καὶ Σὲ παρακαλοῦμεν, *«μὴ ἡμῖν, Κύριε, μὴ ἡμῖν, » ἀλλ' ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν»*. Γένοιτο.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑΙ ΟΜΙΛΙΑΙ

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ΄.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

Ε΄.

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΝ ΤΩι ΜΥΣΤΗΡΙΩι ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΣ

«Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου....»
«Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου....»
(Ματθ. 26, 26-28)

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅτι πρὸ καιροῦ προανήγγειλε καὶ προϋπεσχέθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸν ἀποκαλυπτικὸν ἐκεῖνον διάλογον αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ὅστις, ἂν ἐνθυμεῖσθε, ἀπετέλεσεν ἄλλοτε τὸ θέμα μιᾶς μας ὁμιλίας, τοῦτο καὶ ἐξετέλεσεν ἀκριβῶς, ὅταν ἦλθεν ὁ κατάλληλος καιρός. Διότι τί εἶπε τότε, θέλων νὰ προδιαθέσῃ καταλλήλως τοὺς μαθητάς του, ὥστε ν' ἀποδεχθοῦν εὐκόλως ὅ,τι θεῖον δῶρον ἐμελέτα νὰ προσφέρῃ πρὸς αὐτούς; Ὅτι οὗτος εἶναι, ὁ Χριστὸς δηλαδή, ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὅτι δὲ «ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, » ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα». Προχωρῶν δὲ εἰς τὴν ὁμιλίαν του, δηλόνει ὅτι ὁ ἄρτος οὗτος εἶναι τὸ σῶμά του, τὸ ὁποῖον ὑπόσχεται ὅτι θὰ δώσῃ χάριν τῆς ἀνθρωπότητος. «Καὶ ὁ ἄρτος δέ,» λέγει αὐτολεξεί, «ὃν ἐγὼ *δώσω*, ἡ » σάρξ μου ἐστιν, ἣν ἐγὼ *δώσω* ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς». Παρατηρήσατε· εἰς δύο ἀλλεπαλλήλους φράσεις του ὁ Κύριος ἡμῶν δύο φορὰς ἐπαναλαμβάνει τὸ ῥῆμα *δώσω*. Ὑποθέτω ὅτι τὸ πράττει σκοπίμως, διὰ νὰ βεβαιώσῃ δηλ. περισσότερον τὴν ὑπόσχεσίν του. Πράγματι δὲ ὅ,τι εἶπεν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ τὸ πράξῃ ἐν καιρῷ. Πότε δὲ καὶ πῶς ἐπραγματοποίησε τὴν τόσον ἐπισήμως δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ; Κατὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον καὶ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας. Διότι ἡ Ἁγία Εὐχαριστία, τὴν ὁποίαν ἐσύστησε τότε ὁ Κύριος ἡμῶν εἶναι πράγματι ἡ σάρξ, εἶνε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη ὅτι θὰ δώσῃ χάριν τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου. Διότι ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας εἶναι ἀληθινὰ παρὼν ὁ Χριστὸς θαυμασίως μὲν

ἀλλὰ πραγματικῶς ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. Ἀκριβῶς δὲ περὶ τούτου, ἤτοι περὶ τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μυστηρίῳ τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, θὰ εἶναι σὺν Θεῷ τῆς σημερινῆς διδασκαλίας τὸ θέμα, τῆς ὁποίας ἡ μεγίστη σπουδαιότης ἀπαιτεῖ καὶ μεγίστην προσοχὴν τόσον ἀπὸ τὸν λέγοντα ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἀκροατάς.

Θέλων, ἀγαπητοί, ὁ Κύριος ἡμῶν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν προειδοποίησιν αὐτοῦ περὶ τῆς συστάσεως τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας, ὡς τοῦ μέσου τῆς εἰς τοὺς πιστοὺς μεταδόσεως τῆς ζωηφόρου σαρκὸς καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, ἵδρυσε τὸ μυστήριον τοῦτο τὴν παραμονὴν τῆς σταυρώσεώς του. Ἰδοὺ δὲ συντόμως τί ἔπραξε καὶ τί εἶπεν εἰς τὴν περίστασιν ταύτην. Ἀφοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐν καιρῷ τοῦ μυστικοῦ δείπνου ἔλαβε τὸν ἄρτον, ὅστις ἐπὶ τούτῳ ἐφυλάττετο ἄθικτος, καὶ ἀφοῦ ηὐλόγησεν αὐτὸν διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ Οὐρανίου αὐτοῦ Πατρός, ἵνα διὰ τῆς συνεργείας καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεταβάλῃ αὐτὸν εἰς τὸ πανάγιόν του σῶμα, ἀφοῦ τέλος τὸν ἔκοψεν εἰς τεμάχια καὶ ἔφαγε πρῶτος ὁ ἴδιος, ἔδωκε τότε καὶ εἰς τοὺς μαθητάς του ἀνὰ ἓν τεμάχιον, λέγων συγχρόνως εἰς αὐτοὺς τὰ ἑξῆς. Μαθηταί μου! ὅ,τι σᾶς ὑπεσχέθην ἄλλοτε σᾶς δίδω εὐχαρίστως τώρα. «Λάβετε φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου»· λάβετε, λέγει, ἕκαστος ἀπὸ σᾶς τὸ τεμάχιον τοῦτο τοῦ ἄρτου καὶ φάγετε αὐτό· διότι αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμά μου, αὐτὴ εἶναι ἡ σάρξ μου, τὴν ὁποίαν σᾶς εἶπα, ὅτι «ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς». Κατόπιν τούτου ἔλαβε καὶ τὸ ποτήριον τὸ πλῆρες ἀπὸ οἶνον γνήσιον, ηὐχαρίστησε τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ὅστις προσέφερεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν πνευματικὴν καὶ σωτήριον ταύτην τροφήν, καὶ ἀφοῦ πάλιν ἔπιε πρῶτος ὁ Κύριος ἡμῶν, τότε ἔδωκε καὶ τὸ ποτήριον εἰς τοὺς μαθητάς του νὰ μεταλάβωσι καὶ ἐξ αὐτοῦ, κάμνων συγχρόνως πρὸς αὐτοὺς τὴν ἑξῆς προτροπήν· «πίετε ἐξ αὐτοῦ » πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ » πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». Μαθηταί μου, λέγει, λάβετε τώρα καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο, πίετε ἐκ τοῦ περιεχομένου εἰς αὐτὸ οἴνου· διότι οὗτος εἶναι τὸ αἷμά μου, εἰς ὁποῖον μετεβλήθη μετὰ τὸν ὑπ' ἐμοῦ ἁγιασμόν του· ὁ ἡγιασμένος οὗτος οἶνος εἶναι τὸ αἷμά μου, «τὸ τῆς και- » νῆς διαθήκης», τὸ ἐπισφραγίζον δηλαδὴ τὴν νέαν διαθήκην, ἤτοι τὴν νέαν συνθήκην τοῦ Πατρὸς πρὸς τὸν Μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, ὡς τὸν μεσίτην μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρωπότητος· οὗτος ὁ οἶνος εἶναι τὸ αἷμά μου τὸ ὁποῖον πρόκειται μετ' ὀλίγον, αὔριον ἀμέσως νὰ ἐκχυθῇ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ *«περὶ πολλῶν»* ἀνθρώπων, ὅ ἐστι χάριν ὅλων ὅσοι θὰ πιστεύσουν εἰς ἐμέ, «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. Διότι τὸ αἷμά μου τοῦτο θὰ ἔχῃ καθαρτικὴν ἰδιότητα καὶ θὰ καθαρίζῃ τοὺς πιστοὺς ἀπὸ κάθε ῥύπον τῶν ἁμαρτιῶν.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ λόγοι, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπραγματοποίησε τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ καὶ ἵδρυσε τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας κοινωνίας. Αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ μόνη ὀρθὴ ἔννοια καὶ σημασία τῶν λόγων τούτων τοῦ Ἰησοῦ, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἓν ἐκ τῶν μεγαλυτέρων δογμάτων τοῦ Χριστιανισμοῦ· αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ὀρθὴ ἐξήγησις, τὴν ὁποίαν ἀποδίδουν αἱ λέξεις, ὀρθῶς ἐννοούμεναι· ποία, εἴπαμεν; Ἂς ἐπαναλάβωμεν τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ συνοψίσωμεν καὶ τὴν ὀρθόδοξον

αὐτῶν ἐξήγησιν. «Τοῦτο, εἶπεν, ἐστὶ τὸ σῶμά μου», καὶ «τοῦτό ἐστι τὸ » αἷμά μου». Τοῦτο· ποῖον πρῶτον; τοῦτο τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητάς· «τοῦτό *ἐστι*»· τί ἄλλο σημαίνει τό *ἐστιν* ἐδῶ, εἰμὴ τὸ *εἶναι*; Ἡ ἐξήγησις λοιπὸν αὐτοῦ εἶναι ἡ ἑξῆς· τοῦτο εἶναι τὸ σῶμά μου. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξηγεῖται καὶ τὸ ἄλλο λόγιον, τοῦτο ἤτοι τὸ ἐν τῷ ποτηρίῳ εἶναι τὸ αἷμά μου. Ἐδῶ δηλαδὴ οἱ λόγοι τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι εἰκονικοὶ οὔτε παραβολικοί, ἀλλ᾽ εἶναι κυριολεκτικοί, καὶ πρέπει ὡς τοιοῦτοι νὰ ἐννοηθοῦν, κυριολεκτικῶς δηλαδή, ὅπως τοὺς ἐξηγήσαμεν, καὶ ὄχι μεταφορικῶς ἢ ἀλληγορικῶς, ὡς ἐὰν ἤθελε τάχα νὰ εἴπῃ πρὸς τοὺς μαθητάς του ὁ Ἰησοῦς τὰ ἑξῆς· «τοῦτο δηλοῖ, ἢ σημαίνει, ἢ εἰκονίζει, ἢ συμβολίζει τὸ » σῶμά μου καὶ τὸ αἷμά μου». Ἡ δευτέρα αὕτη ἑρμηνεία τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ εἶναι κακόδοξος καὶ ἀποκλείει τὴν πραγματικὴν παρουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἁγίαν Εὐχαριστίαν. Ἡ ἐσφαλμένη αὕτη μετάφρασις, ἥτις σημειωτέον ἀνήκει εἰς Χριστιανοὺς αἱρετικούς, εὑρίσκεται εἰς φανερὰν ἀντίθεσιν ὄχι μόνον πρὸς τὰς λέξεις τοῦ ἱεροῦ κειμένου, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν σκέψιν, καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. Διότι πρῶτον τί ἀποφαίνεται περὶ τούτου ὁ Παῦλος, γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους; Ὅτι «ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ » Κυρίου ἀναξίως», ὅστις δηλαδὴ μεταλαμβάνει ἀναξίως, «ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου», ὁ τοιοῦτος λέγει, διαπράττει ἔγκλημα κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Βεβαίως ὁ Ἀπόστολος δὲν θὰ ἐξεφράζετο τόσον αὐστηρὰ περὶ τῆς ἐνοχῆς, ἤτοι περὶ τῆς ἁμαρτίας, τοῦ ἀναξίως μεταλαμβάνοντος, ἐὰν εἰς τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον τῆς Ἁγίας Κοινωνίας ἐπρόκειτο ἁπλῶς περὶ σημείων ἢ τύπων καὶ συμβόλων, καὶ ὄχι περὶ τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλως τε δεύτερον, ἐὰν ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσκόπευε νὰ συστήσῃ τὴν θείαν Εὐχαριστίαν ὡς ἁπλῆν μόνον καὶ τυπικὴν τελετήν, διατί νὰ μὴ ἀρκεσθῇ εἰς τὸν πασχαλινὸν ἀμνὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ αὐτὸν νὰ διατηρήσῃ ὡς εἰκόνισμα τοῦ ἑαυτοῦ του, καθὼς καὶ ἦτο πράγματι παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ ἀμνὸς τοῦ Πάσχα τύποι τοῦ Χριστοῦ; Διατί δὲ τέλος νὰ μὴ παραδεχθῶμεν, ὅτι, ἀφοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν ηὐδόκησε νὰ συστήσῃ χάριν ἡμῶν τὸ μέγιστον τοῦτο μυστήριον, θὰ ἠθέλησε καὶ νὰ ἐκφρασθῇ περὶ αὐτοῦ μὲ γλῶσσαν, ἡ ὁποία νὰ μὴ ἐπιδέχεται καμμίαν παρεξήγησιν; Καὶ εἶναι πράγματι οἱ λόγοι τοῦ θείου ἡμῶν Διδασκάλου σαφεῖς, εἶναι ρητοί, εἶναι κυριολεκτικοί, καὶ ἐκφράζουν τὴν κυριολεκτικὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἀπεδέχθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ ἄνευ κανενὸς ἐνδοιασμοῦ ἢ ἀντιρρήσεως. Διότι πῶς ἐξέλαβον οὗτοι τὸ «τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου», καὶ τὸ «τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου;» Ὅτι δηλοῦν, ὅτι ἐννοοῦν τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας.

Ὅπως δὲ ἡ Ἁγία Γραφή, ὀρθῶς ἐννοουμένη, διδάσκει τὴν ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐξ ἀρχῆς ἀπεδέχθη καὶ διδάσκει ἐν πεποιθήσει, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς θείας Εὐχαριστίας δὲν εἶναι ἁπλοῦν σύμβολον ἢ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου, καθὼς μαρτυροῦν αἱ ἱεραὶ

Λειτουργίαι καὶ οἱ Πατέρες καὶ Διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι.

Καὶ πρῶτον ἡ ἑβδόμη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τὴν ὁποίαν συνεκρότησαν 350 θεοφόροι Πατέρες ἐναντίον τῶν Εἰκονομάχων, οἵτινες δὲν ἠρνοῦντο μόνον τὴν τιμὴν τῶν εἰκόνων, ἀλλὰ καὶ διεκήρυττον ὅτι μία μόνον εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ ὑπάρχει, ἡ θεία δηλαδὴ Εὐχαριστία, ἡ Σύνοδος, λέγω, αὕτη ἀποκρούουσα τὴν αἱρετικὴν τῶν Εἰκονομάχων δοξασίαν περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Μεταλήψεως, τί ἀπεφάνθη περὶ τούτου; Ὅτι οὔτε οἱ Ἀπόστολοι οὔτε οἱ ἅγιοι Πατέρες ὠνόμασάν ποτε τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ὡς εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ πάντοτε σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου. Εἴδαμεν πράγματι τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, πῶς ὀνομάζει οὗτος καὶ πῶς χαρακτηρίζει τὸν ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον τῆς Ἁγίας Μεταλήψεως σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἐσθίων, λέγει, ἀναξίως τὸν ἄρτον καὶ πίνων τὸ ποτήριον ἀναξίως «ἔνοχος ἔσται τοῦ *σώματος* καὶ » *αἵματος* τοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν καὶ κηρύττουν ἐπίσης ὅτι ἡ Ἁγία Εὐχαριστία προετυπώθη εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην διὰ τοῦ Πασχαλίου Ἀμνοῦ, διὰ τοῦ Μάννα, διὰ τῆς θυσίας τοῦ Μελχισεδὲκ κλπ. καὶ ὅτι ἡ Εὐχαριστία εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἂν καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὅρασιν φαίνεται κοινὸς ἄρτος. Καὶ διὰ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν ἑνὸς ἑκάστου ἐκ τῶν Πατέρων τούτων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας τὴν διδασκαλίαν περὶ τοῦ μυστηρίου τούτου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἀπῄτει πολλὰς ἰδιαιτέρας ὁμιλίας, ἂς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰς μαρτυρίας δύο μόνον Πατέρων, τοῦ ἁγίου Χρυσοστόμου καὶ τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ. Ἰδού, λέγει ὁ πρῶτος, ἰδού, ὦ Χριστιανέ, βλέπεις, ἐγγίζεις, τρώγεις αὐτὸν τὸν Χριστόν. Σὺ μὲν ἐπιθυμεῖς μόνον νὰ τὸν ἴδῃς, αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς σοὶ δίδει τὸν ἑαυτόν του ὄχι μόνον νὰ τὸν ἴδῃς, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἐγγίσῃς καὶ νὰ τὸν γευθῇς καὶ νὰ τὸν δεχθῇς μέσα σου. Αὐτὸς ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, δογματίζει καὶ ὁ Δαμασκηνός, μεταποιοῦνται εἰς σῶμα καὶ αἷμα Θεοῦ. Ἐὰν δὲ ζητῇς τὸν τρόπον, νὰ μάθῃς δηλαδὴ πῶς γίνεται, σὲ ἀρκεῖ ν' ἀκούσῃς, ὅτι διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐσαρκώθη ὁ Κύριος. Καὶ οὐδὲν πλέον γνωρίζομεν, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθὴς καὶ παντοδύναμος, ὁ δὲ τρόπος εἶναι ἀνεξερεύνητος. Νομίζω δέ, ἐξακολουθεῖ ὁ ἴδιος, ὅτι δὲν εἶναι περιττὸν νὰ κάμω ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἑξῆς ἐπεξηγηματικὴν παρομοίωσιν· καθὼς δηλαδὴ φυσικῶς διὰ τῆς βρώσεως ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τῆς πόσεως μεταβάλλονται εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ τρώγοντος καὶ πίνοντος καὶ δὲν γίνονται ἄλλο σῶμα ἀπὸ τὸ πρῶτον σῶμα· τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἄρτος τῆς προθέσεως καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τῆς ἐπικλήσεως καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τρόπον θαυμαστὸν μεταποιοῦνται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν εἶναι δύο, ἀλλ' ἓν καὶ τὸ αὐτό.

Ἂς ἴδωμεν τώρα τί λέγει σχετικῶς καὶ ἡ θεία Λειτουργία, τὴν ὁποίαν τελοῦμεν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς κατὰ πᾶσαν ἑορτήν. Ἀφοῦ ὁ Λειτουργὸς ἐκφωνήσῃ τοὺς λόγους, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Κύριος ἡμῶν συνέστησε τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἀφοῦ κατόπιν δηλώσῃ πρὸς τὸν Θεόν, ὅτι διὰ τὰς μεγίστας εὐεργεσίας τὰς ὁποίας ἐδώρησεν εἰς ἡμᾶς ὁ ἐναν-

θρωπήσας Υἱὸς αὐτοῦ προσφέρομεν πρὸς αὐτὸν μετὰ πάσης εὐχαριστήσεως τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον ὡς δῶρα πάλιν ἐκ τῶν δώρων του· τότε παρακαλεῖ θερμότατα τὸν Θεόν νὰ καταπέμψῃ τὸ Ἅγιόν του Πνεῦμα ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα, ἵνα μεταποιήσῃ αὐτὰ εἰς τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. «Καὶ ποίησον, λέγει, τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου· τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ τίμιον αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου, μεταβαλὼν (αὐτὰ) τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ», ἤγουν διὰ τοῦ ἁγίου σου πνεύματος. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, ὁ πρὸ μικροῦ ἁπλοῦς καὶ συνήθης, δὲν εἶναι πλέον τοιοῦτος, ἀλλ' εἶναι τὸ ἀληθινὸν σῶμα καὶ τὸ ἀληθινὸν αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τοῦτο ὅταν μετ' ὀλίγον πρόκειται νὰ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων Μυστηρίων ὁ Λειτουργός, λέγει τὰ ἑξῆς δηλωτικὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ εἰς τὴν πραγματικὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἡγιασμένα δῶρα. «Τὸ τίμιον » καὶ πανάγιον σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ » Χριστοῦ μεταδίδοταί μοι (τῷ δεῖνι ἱερεῖ ἢ ἀρχιερεῖ) εἰς ἄφεσίν μου » ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον». Τὸ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνει, προκειμένου νὰ μεταλάβῃ καὶ ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου· κάμνει δηλαδὴ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ, ὅτι μεταδίδεται εἰς αὐτὸν τὸ τίμιον καὶ ἅγιον αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Καὶ αἱ Λειτουργίαι λοιπόν, καὶ οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, καὶ αἱ θεόπνευστοι Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ ἡ ἱερὰ Παράδοσις καὶ οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, ὅλοι ἀνεξαιρέτως συμφωνοῦν, ὅτι τὸ «τοῦτό ἐστι τὸ » σῶμά μου» καὶ τὸ «τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου», εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν, ἵνα πιστεύσωμεν, ὅτι ταῦτα δὲν εἶναι εἰκόνες ἢ σύμβολα ἢ ἀντίτυπα, ὄχι! ἀλλ' ὅτι ὁ μὲν ἄρτος εἶναι αὐτὸ τὸ σῶμα, ὁ δὲ οἶνος αὐτὸ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, οἵτινες μεταβάλλονται, ἤ, ὅπερ τὸ αὐτό, μεταποιοῦνται ἢ μετουσιόνονται εἰς σάρκα καὶ εἰς αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν διὰ τῆς εὐλογίας καὶ ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀφοῦ δὲ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς Ἁγίας Εὐχαριστίας εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι φανερὸν πόσον χρεωστοῦμεν νὰ τιμῶμεν καὶ νὰ λατρεύωμεν αὐτά. Ὅσον τιμῶμεν καὶ προσκυνοῦμεν αὐτὸν τὸν Χριστὸν καὶ Σωτῆρα. Μάλιστα! Καὶ ἂς ἀκούσωμεν τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον τί μᾶς συμβουλεύει ἐπὶ τοῦ προκειμένου μὲ τὴν χρυσῆν του γλῶσσαν. Τοῦτο, λέγει, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν φάτνην τῶν ἀλόγων κατακείμενον ἐσεβάσθησαν οἱ μάγοι τῆς Ἀνατολῆς. Καὶ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀσεβεῖς καὶ βάρβαροι, ἀφήσαντες ἐν τούτοις τὴν πατρίδα των καὶ τὰς οἰκίας των ἦλθον ἀπὸ τόσῳ μακρυνὴν ἀπόστασιν καὶ προσεκύνησαν αὐτὸ μετὰ φόβου καὶ τρόμου. Λοιπὸν καὶ τοὺς βαρβάρους τούτους ἂς μιμηθῶμεν ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ οἱ οὐρανοπολῖται. Διότι ἐκεῖνοι μὲν καίτοι τὸν εἶδον εἰς τὴν φάτνην καὶ ἐντὸς καλύβης, ἐν τούτοις μὲ μεγάλην των εὐλάβειαν ἐγονυπέτησαν ἐνώπιον αὐτοῦ· σὺ δέ, ὦ Χριστιανέ, δὲν τὸν βλέπεις εἰς τὴν φάτνην, ἀλλ' εἰς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον δὲν βλέπεις γυναῖκα Μητέρα, ἀλλὰ βλέπεις πλησίον αὐτοῦ εὐλαβῶς ἱστάμενον, βλέπεις νοερῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ κατέρχεται ἄνωθεν καὶ νὰ ἐπιφοιτᾷ εἰς τὰ παρακείμενα ἅγια δῶρα. Διότι δὲν βλέ-

πεις ἁπλῶς αὐτὸ τὸ σῶμα, ὅπως ἐκεῖνοι οἱ μάγοι, ἀλλ' εἰξεύρεις καὶ τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ ὅλην τὴν οἰκονομίαν, καὶ τίποτε δὲν ἀγνοεῖς ἐξ ὅσων ἐξετελέσθησαν δι' αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἔχεις διδαχθῆ μὲ πᾶσαν ἀκρίβειαν.

Ναί, ἀγαπητοί· ὅλοι ἡμεῖς ἔχομεν ἀνατραφῆ καὶ κατηχηθῆ ὀρθοδόξως ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν καὶ ὀρθοδόξων γονέων καὶ διδασκάλων ἡμῶν. Ὅλοι ἡμεῖς ἔχομεν διδαχθῆ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων ἱερέων καὶ πνευματικῶν πατέρων μας τὴν ὀρθὴν καὶ σωτήριον διδασκαλίαν τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας περὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ τῶν ἱερῶν αὐτῆς Μυστηρίων. Ὅλοι ἡμεῖς πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερεὺς ἁγιάζει διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν θείαν καὶ ἱερὰν Μυσταγωγίαν, εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Ὅλοι μας ἀναγνωρίζομεν, ὅτι ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὰ τὴν ἰδίαν προσκύνησιν καὶ λατρείαν, τὴν ὁποίαν ἀποδίδομεν πρὸς αὐτὸν τὸν Σωτῆρα ἡμῶν. Ἀλλ' ἆρά γε καὶ ὅλοι μας γνωρίζομεν πῶς πρέπει νὰ ἐκδηλόνωμεν τὴν ὀφειλομένην ἄκραν μας εὐλάβειαν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἔχομεν ἔμπροσθεν ἡμῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας Λειτουργίας; Ἀλλοίμονον! Οἱ περισσότεροι δυστυχῶς ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς μας τῆς σημερινῆς ἐποχῆς λησμονοῦν, ὅτι ἔχουν καθῆκον νὰ ἐκκλησιάζωνται κατὰ τὰς ἑορτὰς διὰ νὰ προσφέρουν τὴν τιμὴν καὶ τὴν προσκύνησιν αὐτῶν εἰς τὸν Σωτῆρά των· οἱ ἀγνώμονες! οἱ ἀνόητοι! ἐνθυμοῦνται οὗτοι καὶ προτιμοῦν αὐτοὶ νὰ δουλεύουν εἰς τὸν Μαμωνᾶν μᾶλλον παρὰ εἰς τὸν Θεόν. Ἀμελοῦν νὰ προσέλθουν εἰς προϋπάντησιν καὶ προσκύνησιν τοῦ Βασιλέως τῶν ὅλων. Ὁποία ἀγροικία! Ἀλλὰ μήπως ἆρά γε καὶ ὅσοι ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἐπισκέπτονται τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἠξεύρουν πῶς πρέπει νὰ ἵστανται εἰς αὐτόν; Ἀλλοίμονον καὶ ἐδῶ! Συνομιλίαι καὶ πολλάκις ἄγριαι φωναὶ τῶν μεγάλων, κλαύματα καὶ κραυγαὶ τῶν νηπίων, φορέματα πολλάκις ἀκάθαρτα καὶ ἀηδῆ, βραδεῖα προσέλευσις τῶν μέν, καὶ πρόωρος ἀναχώρησις τῶν δέ, ὅλα ταῦτα, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς συμβαίνουν συχνάκις ἐν καιρῷ τῆς Λειτουργίας, δὲν ἀποδεικνύουν βεβαίως, ὅτι ἔχουν οἱ κάμνοντες αὐτὰ τὴν προσήκουσαν εὐλαβῆ συμπεριφορὰν πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον καὶ αὐτὰ τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων δὲν τολμοῦν ἐκ σεβασμοῦ νὰ ἀτενίσουν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ λείψῃ τὸ ταχύτερον ἡ ἀσέβεια αὐτη. Ἀνάγκη πᾶσα νὰ προσέρχωνται ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν Λειτουργίαν, ἥτις εἶναι ἡ ἀναπαράστασις ὅλου τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ νὰ στέκεται ὁ καθεὶς εἰς τὴν θέσιν του ἡσύχως καὶ εὐλαβῶς, καὶ νὰ μὴ ἐξέρχεται κανεὶς μέχρι τέλους τῆς Λειτουργίας. Ἀλλ' ἀφοῦ ἀκροασθῆτε ὅλοι σας μετὰ πίστεως καὶ εὐλαβοῦς στάσεως ὅλην τὴν θείαν Λειτουργίαν καὶ συμπροσευχηθῆτε νοερῶς καὶ ἀναμνησθῆτε τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ πρὸς σωτηρίαν πάντων ἡμῶν καὶ προσφέρητε ἐξ ὅλης σας τῆς ψυχῆς τὴν λατρείαν καὶ προσκύνησίν σας πρὸς αὐτὸν, νὰ ἐξέλθητε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἐν εἰρήνῃ, ἀποκομίζοντες μεθ' ἑαυτῶν ὅλας τὰς ἁγιαστικὰς εὐχὰς μετὰ τῶν ὁποίων σᾶς προέπεμψε καὶ ἀπέλυσεν ὁ ἱερεύς σας. Γένοιτο!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ „ΠΟΙΜΕΝΟΣ“

Γ΄. ΕΤΟΥΣ